

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Minden előfizető a „Nemzeti Baleset” Biztosító Részvénytársaságnál baleset ellen, halál vagy rokkantság esetére 2000—2000 koronára van biztosítva. Ezen kedvezmény csak is az eredeti árban rendelt előfizetőknek szól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Kertész-utca 35. szám.
de intézendők az előfizetések, legzélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak
a regénymelléklettel együtt:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 frt 50 kr.

ELBESZÉLÉS.

I M O G E N.

IRTA: LAUKA GUSZTÁV.

A Gutorföldi-család egyetlen leányának, a tizenhétéves Imogennek, a Káldi-család egyetlen fiával, Felicziánnal, esküvője, a virágok hónapjának elsejére, májusra volt kitűzve. Az ártatlan, kedves leányka szülei akaratának engedelmeskedve, már négy hónappal azelőtt váltott jegyet olyan ifjuval, a kit becsült ugyan, de nem tudott szeretni. A különben kifogástalan ifjuval szemben nyilt és nagyon beszédes nem volt ugyan soha, de olyan levertséget és szomorúságot sem mutatott, a mely szüleit lehangolásra, vagy terveiknek megzavarására sejtelmehette volna. Az az ifju, a kit ő szeretett, épen olyan ártatlan, nemeslelkű és jószívű, mint ő, ép olyan szerencsétlennek és boldogtalannak érezte magát, de Imogen azon biztosításában, hogy örökké csak őt fogja szeretni, megnyugodott, sőt bánatjukban még arra is vállalkozott, hogy örök szerelmének tárgyát, habár csaknem elviselhetlen fájdalom-

mal szívében és könyekkel szemében — vigasztalja. Szívének érzelmeit oly titokban közölték egymással, hogy azokról sem a szülőknek, sem másoknak még csak sejtelmük sem volt.

Feliczián, a ki a szülei háznál gyakrabban találkozott a leánykával, némi nyugtalansággal tapasztalta, hogy a majd hosszabb, majd rövidebb társalgás közben soha egyetlen mosolyt sem szemlélhetett Imogén ajkain.

— Ugyan édesem, vallja be nekem őszintén, mi bánthatja lelkét, hogy valahányszor együtt vagyunk, mindig bizonyos jellegét a szomorúságnak kell látnom arczán és szemében s mindig úgy tűnik fel előttem, hogy azt a boldog életet, melyet én szívből akarok önnek rendezni, vagy lehetetlennek hiszi, vagy nem akarja felismerni.

— Ne higye azt, Feliczián! Azt azonban nyugodtan tudathatom önnel, hogy én minden ismeretlen jövőtől félek egy kissé s bár biztos vagyok az ön igaz szerelméről,

LAUKA GUSZTÁV.

még sem vagyok képes, talán ön előtt nevetségesnek tetsző, félelmemet végkép eloszlatni.

— Esküszöm önnek Imogén, hogy kár magát a jövőnek, nem mondom sötét, de talán nem eléggé világos képeivel gyötörni. Én sokkal jobban és igazabban szeretem önt, hogysen egyetlen nyugtalan éjszakát is megengednék töltenie a miatt, hogy talán jövőjében nem egészen bizva azt hihetné, hogy mint nőm, boldogtalanná is lehetne. Forduljon tehát hozzám egész bizalommal és vallja be nekem, hogy ha azon hitben él, hogy multjának emlékei némi fájdalom érzéssel kísérik a jövőben, én ezenel visszaadom önnek szabadságát és kinyilatkoztatatom szülei előtt, hogy arra határoztam magamat, hogy sohasem fogok megnősülni.

— Mivel sem akarok rosszabb és gyengédtelenebb önnél lenni. Fogadja tehát őszinte köszönetem s hogy némileg lemondását megjutalmazzam, azon esküvel tett fogadásomat, hogy valamint ön nőtlen, én is örökké férjtelen fogok maradni.

Az örök titok, melyet Feliczián sohasem volt képes leleplezni, mely meglehet mindkettőnek a szívében olyan fájó sebet hagyott vissza, melyet a hosszú idő is, a melyet, bár távol egymástól, leéltek, nem volt képes behegeszteni.

Felicziának a szülők előtt váratlanul és meglepőleg tett nyilatkozatára azok ép úgy képtelenek voltak a csaknem indokolatlan rejtélyt megfejteni, mint az Imogén szerelméről biztosított ifjunak szülei, a kik előtt szinte örök titok maradt, hogy egyetlen figyermekök mért nem fog soha megnősülni.

Imogen, Feliczián és az elsőnek választottja, mint élők sohasem találkoztak többé egymással.

Az igaz szeretők két évvel a történetek előtt a karácsony éjszakai misén látták meg egymást először. A delejes vonzalom, mely sokszor megmagyarázhatatlanul keletkezik, bár lélektanilag többször indokolható is, oly gyökeret hagy vissza szívében, mely kiirthatlanná lesz és hajásaiban hosszú életet biztosít a kebel mélyében önmagában táplálkozó gyökérnek. Egyetlen találkozásban, a legelső látásban sokszor oly ut nyilik meg előttünk, a mely oly czélhoz vezetőnek tünik fel, a melyet sohasem fogunk elérni. Vannak kötelességek, melyeknek teljesítése sokszor boldogságunkba, sőt életünkbe is kerülhet. A Romeo és Julia szerelme nem dráma, hanem tragédia.

Multak az évek s Feliczián leszámolva jövőjével, mint olyan ifju, a ki tanulmányait kitünő sikerrel végezte be, a hittan-tan hallgatói közé iratta be magát, s miután négy éven át azt tanárainak legnagyobb meglegedésére jelesen be is végezte, azonnali felszentelése után segédlelkészé lett.

A másik ifju gazdasági pályára lépett és egy nagyobb birtokkal bíró grófnál, mint kiváló uradalmi tiszt egész a felügyelőségig vitte fel. Imogénról éveken keresztül egyik sem tudta meg mivé és hová lett?!

A multnak édes és keserű emlékei azonban megőrizték egymást szíveikben s nem egyszer találkoztak ébren vagy álmukban, a midőn mindig, talán csak a költők által feltalált, édes fájdalom érinté lelkeiket.

Ez az érzés az, a mely még a holtakat is meglátogatja sirjaikban.

Imogen a kölcsönös vallomások után csakhamar a karmelita-szüzek kötelékébe lépett és szüleit csakis azon igaz szívből eredő nyilatkozatával vigasztalta meg, hogy életében nyugalmat és boldogságot csakis az elzárt falak között képes még megtalálni. Főnöknője és társai néhány év mulva, melyet a zárdában töltött, azonnal biztos meggyőződést szereztek arról, hogy a napi élettől magát elválasztott e kedves leányka egyike a testület legszeretetre- és legtisztetreméltóbb tagjainak. Nemsokára belépte után a tanítók sorába lépett és nemcsak növendékei, hanem annak szülei is teljes bizalommal és szeretettel viseltettek irányában.

Azt említenünk is felesleges, hogy szülei gyakrabban meglátogatták s miután azok is hitőkben találtak vigaszokat és nyugalmodat, tökéletesen megvigasztalódva elmondták egymásnak, hogy ki tudja, nem a gondviselés akarata-e az, hogy szeretett egyetlen leányuk ne a lármás, hanem a csendes, elzárt életben találja-e fel mindazt a meglegedést, a mit nem könnyű a titokszerű jövőben feltalálhatni.

Igy tölt el több év, talán a nélkül, hogy a multak emlékeinél lelki nyugalmodat más egyéb megzavarta volna.

Ki tudná megmondani, hogy a gondviselés, vagy a véletlen hozta-e a most már egy gazdagabb falu népének körében működő lelkészt és az uradalmi felügyelőt azon városkába, a hol a karmelita-szüzek zárdája fenállott.

Ez abban a hónapban történt, mikor már az ős elhervadt virágok sirjaira dobálja le a sárguló lombokat és leveleket. Az évszakok változása az emberek életében is változásokat idéznek elő. Élvek, foglalkozások, emlékezetek, remények ép úgy jellemzik az anyagi és szellemi élet forradalmait, mint a fák és virágok az évszak változásait.

Meglehet, hogy a két ifju, ismeretlenül bár, sétája vagy hivatalos igényeinek teljesítésében találkozott is az utcán, valami boltban vagy üzletben egymással, de mert nem ismerték egymást, másként közömbösen találkoztak, akként meg is váltak egymástól.

Október tizenötödikén, éppen Terézia napján, haladt el az uradalmi felügyelő a karmeliták zárdája mellett, mikor az utcára nyíló ablakon át, egy kisdud czellában, négy gyertya között egy gyalulatlan koporsót pillantott meg, a melyben csakis egy, a szerzetbe beesküdt karmelitazárda-szüznek lehetett nyugodnia. A nyitott portikuson keresztül, mert ilyen ravatalt ő azelőtt nem látott, bizonyosan kíváncsiságból ő is benyitott a terembe. A már nem ifju, de még idősnek sem nevezhető halott fején

szalmakoszoru volt, lábai mezitelen nyultak ki a szemfedél alól, összekulesolt kezeiben kicsiny fake-resztet szoritott kebléhez. A ravatal mellett egy sötét rozsnnyába burkolt világi pap térdepelt és gyakran meg-megujuló sóhajok közepett esendesen imádkozott. A felügyelő hirtelenében olyan sziv-szorulást kapott, hogy tartva az összeroskadástól, ő is térdeire ereszkedett és imádkozni kezdett.

A halottban ő is felismerte Imogent és a multak emlékei ugy ereszkedtek le lelkére, mint egy sötét, nehéz felhő a sárguló lombokkal fedett, azelőtt talán virágokban gazdag mezőkre és rétekre.

Hogy minő érzésekkel távozott Feliczián, a lelkész és most már a nem ifju felügyelő is a kicsiny czellából, azt mindazok könnyen megmagyarázhatják maguknak, a kik a halottban olyan élőre emlékeznek, kit valaha szerettek.

Az összetört tükör.

*Fényes, sima tükör volt lelkem nyugalma,
Míg össze nem törte szerelem hatalma.
Midőn belenéztem, rám béke mosolygott,
Nyugodt volt a szívem, habár nem is boldog.
De jött a szerelem, egy szép női arczzal,
Szelid volt, rám támadt mégis erős harczzal.
Elbűvölt, epszeltt, szívemet gyötörte,
Míg nyugalمام tükrét száz darabra törte.
Megrendült a szívem, megdöbbsent a lelkem,
S rémülve kérdezém: ki kárpótol engem?
Hanem az a szép arcz a tükörbe nézett,
S onnan engem ime, száz szép arcz ígézett.
Száz tükördarabban arcz arczhoz fűződött,
S lelkemben mind a száz visszatükrözött.
Csarnok lett a lelkem: arczképek csarnoka,
S én voltam e gyönyör elbűvölt látnoka.
A hova csak néztem, a merre csak jártam,
Mindenütt és mindig csak őt, csak őt láttam.
Gyönyör volt az álmom, ébredtem gyönyörre,
Hanem a tükör, az össze volt már törve.*

Temérdek.

Vörösmarty Mihály költészete.

Irta: TOLNAI LAJOS.

II. Vörösmarty Iyrája.

SZILÁGYI ÉS HAJMÁSI. Először a Kisfaludy *Aurorájában* (1829) rézmetszettel; másodsor M.; harmadsor M. M. (I.); negyedsor M. M. (II.) közt. Vörösmarty e balladájának nemcsak tárgyát, hanem egész cselekvényét a Csoma codexnek ugynevezett szendrei névtelen hagyományából vette, a mely ma az akadémia birtokában van, s melyet Toldy már kétszer is kiadott (Magyar költői régiségek. Pest, 1828; *A magyar nyelv és irodalom kézikönyve I. köt.* Pest, 1855, 114—118. l.)

Hogy a szendrei névtelen e ballada cselekvényét a nép ajkáról vette, több adat bizonyítja. Gegő Elek a *Moldvai magyar telepekről* irt munkájában (Buda, 1838, 80. l.) így szól: Figyelemreméltó népmondák és dalok itt is (pl. Moldvában), ugy nincsenek, mint az e pontból szegény Erdélyben (?) Minden nyomozásom és kutatásom után számtalan „Egyszer volt, hol nem volt“ összefüggetlen (?) mesék közt még olyat se találtam, mint a kúnfalvi (tulajdonkép Kománfalva, oláhul Komineste, ezt Gyul. magyarázza) öreg Csákié, a ki elbeszélé, mikép esett török rab-ságba két *kenyeres pajtás*: nagy Szilágyi Miklós és nagy Hagymási László, két gerezd szőlőért; mint szabadította ki a császár leánya *aranyokkal, költő pénzzel és zabos lovakkal* ellátván, velük szép Magyarországra szökendő. Folytatta, hogyan küldött vitézeket utánuk a császár s mint védték a szökevények azok ellen magukat, főleg nagy Szilágyi Miklós ugy vagdalkozván, hogy *egy elmenésében gyalogösvényt, visszajövetében szekérutat vágna*. Elvégre, midőn a határhoz értek, mint akart a két magyar urfi karddal osztozni a császár leányán, a kinek esengésére Szilágyi nem markola kardot, megvallván, hogy neki is van otthon *gyűrűse* — jegyese.“ Midőn 1845-ben, mint diák, szülőföldemet, Erdélyt gyalog beutaztam (meglepő ez, Gy. ur?!), a Székelyföldön, Oláhfaluban, én is hallottam e ballada néhány sornyi töredékét a korcsmában egy ittas, öreg székelytől. Le is jegyeztem magamnak, de az útban elveszett. 1859—62-ig, mikor ismét Erdélyben laktam, sokat vadásztam (és ez mind szükséges a ballada megértéséhez és méltatásához, Gy. ur?) e balladát, de nem tudtam nyomára akadni. S ime, 1864 júliusában Szabó Károly, az erdélyi muzeum könyvtárnoka, arról tudósít (Jézus Mária!), hogy nyomába jutott e ballada mintegy 60 sornyi töredékének s egyszerűsmind érdekes jegyzetekkel kísérve, be is küldötte a *Koszoru* számára, hol aztán meg is jelent. (*Koszoru. Szerkeszti Arany János 1864. II. félév.*) „Kaptam e töredéket — mond Szabó Károly — Csik-Szent-Mártonból, Becze Józseftől, több érdektelen, vagy csekély érdekű másolatokkal együtt, a melyek hozzávetőleg mind a század elején, ezelőtt 40—45 évvel lehetett leirogatva. Maga e ballada-töredék egy külön féliv durva papirra van írva e ezimmel: *Világi ének*; az irás a leggyakorlatlanabb kezet árulja el (mily kicsinyes tudakoskodás!) s a ballada verssorai nincsenek kikezdve, mintha az egész prózában volna írva; magyar helyesírása oly gyenge, hogy első pillanatra meg lehetünk győződve, hogy a leiró, ki e világi éneket hihetőleg emlékezetéből (mért nem inkább hallásból, diktálásból, vagy ez már a misztikus homályt nem nevelné?) jegyzette papirra, csekély iskolázottságu, közrendű székely volt. Hihető, hogy ő e ballada végét, miután a féliv papir betelt, más darab papirra írta le (lehet ilyen gyerek-ség fölött tépelődni, uraim?!), e folytatás azonban a velem közlött dirib-darab iratok között nem volt található, de nem lehetetlen, hogy gondos nyomozás után Csikből még előkerülhet. Ha összehasonlítjuk a csiki másolatból napfényre jött ó-székely balladát a Gegő által közlött moldvai népmondával, melyről nagyon helyesen jegyzette meg Toldy Ferencz (mily édeskés elismerés!): „Igen sajnálhatni, hogy Gegő e mondát egész terjedelmében, s az elbeszélő saját szavaival nem közlőtte, nemcsak a variánsok és pótlások szorosb ismertetése s a népies zamat kedvéért, a mely már e rövid vázlatot is érdekesei helyenként, hanem a történet korának biztosb meghatározhatása végett is. Feltűnő a Szilágyi keresztneve, mely itt Miklós“; — a kettőnek azonosságá-

ról, vagyis helyesebben a moldvai népmondának az ó-székely balladából eredtéről teljességgel nem kételkedhetünk. Mert nemesak az elbeszélés menetele egy és ugyanaz, hanem a monda jellemző szavait és sorait is feltaláljuk e balladában; csak a *zabos lovak* kifejezés van ebben *nyergesre* változtatva. Mindegyikben a hős neve: nagy Szilágyi Miklós, eltérőleg az 1571-ben egy szendrői névtelen által irt költeménytől, melynek alapján írta halhatatlan Vörösmartynk (ismét mily mézes!) ismert balladáját, a hol e név: Szilágyi Mihály. Mily régi eredetű

e népballadánk, kitetszik onnan, hogy tárgyát már 1571-ben Szendrő várában egy névtelen ifju, mint költeménye végső sorában adja: „Egy poétának ő verseiből“ vette s dolgozta át. — E költemény, a melynek meséje balladánkévál összevág, szerkezetre s műbecsre nézve sem áll fennebb XVI. századbeli verseshistoriáinknál, melyeket latin iskolákban növekedett poétáink irtak. Mint azokban, ugy ebben is a népies felfogás elevevése, naivitása el van veszve, az eredeti magyar népnyelv varázsa meg van törve, a népies előadás zománca elhalványodva, ugy, hogy nézetem szerint, a szendrői névtelen művét költői értékre nézve eredeti népballadánkkal hasonlítani sem lehet. Toldy kézikönyvében azon gyánitást mondja ki,

hogy e költemény egy eddig elhangzott, vagy legalább közismeretre nem jutott szerb népének után készült, a hova az előadás menetele, a hely, a hol a magyar szerző azt készítette, s a katasztrófa szezénája, melyet hihetőséggel a magyar-szerb határra tehetünk, mutatni látszanak. E véleményt, kivált a székely ballada napfényre jötte után, melynek szerb népénekkel bizonyosan semmi köze, nem merném elfogadni, mert a mese helyszíne a költemény szerb eredetére nem bizonyosság; a hely pedig, a hol a költő költeményét írta, t. i. „Szöndörő“ vára, kétes, miután Szendrő vára nemcsak Rácországban, hanem Borsodvármegyében is volt, melyet 1571-ben, a török-magyar világban, őseink a török ellen végvárnak használtak.“ Eddig Szabó Károly.

Nem sokkal azután Szabó Samu, a nép ajkáról leírva, szintén a *Koszoru* számára (1865, I. f. 257. l.) beküldötte az egész balladát, a melynek végkifejtése egy a Gegőével, de eltér a szendrői névtelenétől, a mennyiben az utóbbiban Szilágyi a párbajban sebet kap. A kifejlés így sokkal költőibb — —

Ennyit Vörösmarty balladája tárgyáról.

Hát erre a sok fecsegésre vajjon épen a Vörösmarty balladájának megismertetésénél egyáltalán van-e szükség? Hanem, ha hogy e fontoskodó pózokkal az ember kis termete elpalástolása czéljából

egy kis székre álljon, s valami formát mutasson.

Meg lehetett volna ezt az egészet csinálni tiz sorban.

Gegő ezt így mondja; Szabó Károly így ír; Szabó Samu így közli és a szendrői itt és itt kelt. De hát egy kis port a szemébe nem árt, ugy-e Gy. ur?

No, és mint vélekedik Gyulai ur a Vörösmarty híres balladájáról?

„... Szendrői Névtelen után írta Vörösmarty *Szilágyi és Hajmásit*, mely méltán ünnepeletetett, mint az új iskola legkitünőbb balladája.“ Miért legkitünőbb, és miért ballada? Hogy miért legkitünőbb, azt csak odaveti Gyulai Pál, a mi a legkönnyebb, nem több, mint mikor a cigány a lopott lóra azt mondja: ez az enyém.

És miért ballada, mikor nem az.

Igy járni el, a hol magyará-

zatot várnak, s így, ily felületesen végezni egy műfaj meghatározásával, csak olyan esztétikus teheti és teszi, a ki a kérdéssel megbirkózni nem tud.

Sem a Szendrői Névtelennél e vers nem ballada, egyszerű szerb elbeszélés, bizonyosan a két magyar név kedvéért eredeti szerbből fordítva, ahogy Toldy is sejtette, a legtermészetesebb alapon; nem ballada Vörösmartynál sem, hanem költői beszély, a mit tárgya, cselekvénye, előadási formája tisztán bizonyít. Nincs meg benne a lyrai hang, a drámai cselekvény és gyorsaság; a költő csak elbeszél, elég szárazon, minden dallamosság nélkül. Hőse nincs a költeménynek, talán a szultán leánya volna az, tragikai befejezéssel; de a két ifju viaskodása csak

☞ Ifju boldogság. ☜

rablás, nem szerelem, nem boszú, nem lélektani
eselekvény katasztrófája.

A harc kitört, a harc	Csak ebben agg, csak ezt
[lefolyt;	[nyögi
Két bajnok urfiak,	Hajmási lánczain.
Szilágyi s Hajmás Sztambulon	De társa dall, s bút édesít
Rabságra juttanak.	Enyelgő húrjain:
„Rabság! nehéz láncz! hős	„Ma éve, honn vígan
[karom,	[valék,
Miért nem vagy te szabadon?!“	Most: rab, lelánczolt martalék!“

„Ma születésem napja van:
Szép hugom, köztetek
És agg apám, és agg anyám,
Nem örvendezhettek.
Ma éve, honn vígan valék,
Most: rab, lelánczolt martalék!“

Igy nem indul, ily üres, mitsem mondó nyö-
gésekkel a ballada, és semmiféle jobb elbeszélő köl-
temény. A Schiller-féle hosszadalmas, ára-
dozó költői beszélykék mozdulnak így, az
oroszlán szőrének alapos leírásával, a kez-
tyü dobásával, a lovag érzélgős sóhajtásai-
val, a barátság meghatározásával, a kehely
részletes festésével, de azt mindenki tudja,
hogy Schillernek a ballada lelkéről kevés
fogalma volt. A mi költőink abban az
időben nem mentek messzebb Német-
országnál, de ha legalább ki
tudták volna választani, a kit
kövessenek, tanulmányozza-
nak, ha olvasták volna a
Bürger Lenóráját — nem,
Schiller papos előadásához
könnyebben hozzá lehetett
jutni.

Azonban írta legyen Vörös-
marty e költeményét akár-
hogy, akárki után, akármily
rosszul, akármily esetlenül,
vagy szépen, egyes helyein
elragadóan, azt meg kellett
volna mondania Gyulainak,
hogy e költemény nem bal-
lada; ám, ha nem tudta ő
sem.

(Folytatása következik.)

FELSŐ POLGÁRI ISKOLA.

— Írta: Kovács Samu. —

Ma napjainkban, midőn minden meglevő intézményt reformálni
törekszünk, sok hasznos, de nagyon sok hasznavehetetlen,
avagy épen célszerűtlen alkotás lát napvilágot. Így vagyunk
ezzel minden téren s így többek között a tanításügy terén is.

Évek hosszú során keresztül az egységes középiskola esz-
méje foglalkoztatta a tanügyi embereket; kötetekre menő érte-
kezéseket és tanulmányokat írtak erről a témáról, míg végre a
közoktatásügyi miniszter kijelentette, hogy a középiskola egy-
ségezéséhez nem járul hozzá, s így a sok hiábavaló tervezgetés
és javaslat meg memorandum-szerkesztés egyszerre véget ért.

Ezekután népoktatási intézményünk legujabb sarját, a
polgári iskolát vették elő és úgy találták, hogy az jelenlegi állapo-
tában továbbra is így fenn nem állhat, tehát meg kell reformálni.

A polgári iskolai tanítással foglalkozók most serényen hozzá-
láttak azon módzatok megállapításához, melyek segítségével a
polgári iskola mostoha helyzetén valamit javíthattak volna. A

polgári iskolai tanárok megyei körei, valamint az „Országos Pol-
gári Iskolai Egyesület“ a maga közgyűlésén nagyon sokszor fog-
lalkoztak már ezen kérdés lehető kedvező megoldásával.

Az „Országos Polgári Iskolai Egyesület“ f. é. október hó
15-én dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez
emlékiratot is intézett e tárgyban, miután a miniszter maga már
előzőleg a nála járt küldöttségnek megbízást adott, hogy a pol-
gári iskola revíziójára vonatkozó nézeteit és óhajtásait elé ter-
jeszsze.

A miniszterhez intézett emlékirat kifejti, hogy a mai csonka
és befejezetlen polgári iskolából egy életképes intézmény terem-
tendő, olyan iskolává alakítandó át, mely azoknak adjon kikép-
zést, kik magasabb műveltségre törekcsenek ugyan, de tanul-
mányaikat az egyetemen folytatni nem akarják. Kívánja a me-
morandum a polgári iskolának két szakaszra való osztását. A
négy osztályu polgári iskola a középfoku szakiskolák előkészí-
tője legyen, a teljes hét osztályu polgári iskola pedig különböző
hivatalnoki pályára és a felsőbbfoku szakiskolákba való belép-
hetésre jogosítson.

Kívánja a tanárképzés reforját is.

Dr. Wlassics Gyula az országos közoktatási
tanácshoz a polgári iskola reformjára vonatkozólag
leiratot intézett, melyben a közoktatási tanácsot bizza
meg az erre vonatkozó javaslatlétellel.

Első sorban a köztisztviselők minősítéséről
szóló 1883. évi I. t. cz. átvizsgálását és esetleges
módosítását kívánja a polgári iskola szempontjából.
Mintán a kormány is tervbe vette a minősítési törvény
módosítását, s miután az a polgári iskola jogosító
hatályának megállapítása előtt
meg nem indítható, a miniszter
felhívja a közoktatási tanácsot
annak megállapítására, hogy:

1. Melyik az a művelődési
anyag, melyet a polgári iskola
fel fog ölelni?

2. Milyen az a mérték,
melynek a tanításban érvé-
nyesülnie kell? A törvény
revíziója előtt tudni kell az
államkormánynak azt is, hogy
a képzettségnek mekkora mér-
tékét biztosítják a polgári iskolák.

Ez a leirat tartalma.

Az „Orsz. Közoktatási Tanács“ tanul-
mány tárgyává tette a miniszteri leiratot,
egyuttal azonban figyelembe vette a polgári
iskolai körök, illetőleg az „Országos Polgári
Iskolai Egyesület“ szakvéleményét is és a
polgári iskola reformjára vonatkozó elvi határo-

zatát legutóbb tartott ülésén meg is hozta.

A tanács elvi megállapodásai a következő tiz pontban
foglaltattak össze:

I. A polgári iskola az elemi népiskola négy osztálya fölé
épült népoktatási intézet.

II. A polgári iskolának négy osztálya van s felállítására
vonatkozólag fentartandó a községeknek eddigi törvényszabta köte-
lezettségök.

III. A négyosztályu polgári iskola tanterve aképen állapi-
tandó meg, hogy a népiskolai oktatást tovább fejlesztve és bete-
tőzve, önmagában is egészet alkosson.

IV. A négyosztályu polgári iskola fölé a szükséghez és a
nagyobb községek anyagi erejéhez képest háromévfolyamu felső
polgári iskola állíttatik.

V. A felső polgári iskola a négy osztályu polgári iskolában
adott általános műveltséget gyakorlati céljához képest szakszerű
irányban tovább fejlesztő népoktatási intézet.

VI. A három évfolyamu felső polgári iskola tanterve
aképen állapítandó meg, hogy záró (érettség) vizsgálatát egyfelől

Álarczok.

főiskolai képzettséget nem kívánó közigazgatási és közgazdasági pályákra, másfelől az *egyéves önkéntességre képesítsen.*

VII. A négyosztályu polgári iskola magában is felállítható Felső polgári iskola felállítására azonban csak ott engedhető meg, a hol a községek polgári iskola állítási kötelezettségöknek megfeleltek. *A két intézet közös igazgatás alatt is állhat.*

VIII. A négyosztályu polgári és a három évfolyamu felső polgári iskola *tanulmányi tekintetben külön felügyelet alá helyeztetik.*

IX. *A polgári és a felső polgári iskolai tanárok képesítésében és javadalmazásában fokozati különbség teendő.* A tanárok képzéséről e célra szervezett intézet, képesítésökről külön állami vizsgálóbizottság gondoskodik.

X. A négyosztályu polgári iskola elbocsátó bizonyítványa jogosít: a) a középfoku szakiskolákba való belépésre; b) az 1883. I. törvénycikkben felsorolt állások elfoglalására.

A három évfolyami felső polgári iskola jogosít: a) mindama közszolgálati pályákra, melyek elfoglalását az 1883. I. törvénycikk a felső kereskedelmi iskolák vég- (érettségi) bizonyítványához köti; b) az egyéves önkéntesség kedvezményének elnyerésére.

A polgári iskola bármelyik osztályából a középiskolák megfelelő osztályába való átlépés és viszont, a különbözőzeti vizsgálat lételevel megengedtetik.

Ime az Orsz. Közoktatási Tanács elvi határozata.

Most lássuk csak ezen pontokat közelebbről és vizsgáljuk meg, hogy azok a polgári iskolai intézményre mennyiben és minő hatással vannak és vegyük egyuttal szemügyre azt is, hogy ezen újabb változásoknak leendő életbeléptetése a polgári iskolai tanárok előnyére avagy kárára lesz-e?

A polgári iskola szempontjából határozottan szükséges és üdvös a hétosztályu polgári iskola felállítására, mert a mostani polgári iskola egy befejezetlen egész, s mint ilyen különösen az V. és VI. osztály czéltalan. Az alsó négy osztálynak még van növendéke (helyen-helyen nagyon is népesek az osztályok), de a felső két osztály teljesen néptelen.

Teljesen érthetetlen azonban a tanácsnak ilyenféle meghatározása: polgári iskola és felső polgári iskola. Sokkal jobb és az egységesítés szempontjából is sokkal helyesebb volna egyszerűen a „Polgári iskola“ elnevezést továbbra is megtartani, ezelőtt sem tettek ilyesféle megkülönböztetést, s annak a szükségessége ez alkalommal is indokolatlan.

Érthetetlen továbbá az is, hogy miért *népoktatási intézet* ez az iskola, mely minősítésében és élvezendő jogaiban a jelenleg fennálló felső kereskedelmi iskolákkal egyenlő.

A megállapított tíz pontból az is kiviláglik, hogy a felső polgári iskolát nagyon is el akarják különíteni a közönséges négy osztályu polgári iskolától, mert határozottan ki van téve, hogy a két intézet *„közös igazgatás alatt is állhat.“* A gimnázium és reáliskolánál az alsó tagozat nincsen külön választva a felső tagozattól; egy igazgató vezeti mindkettőt s a mely tanárnak jogosultsága van az alsó négy osztályban tanítani, ugyanaz a felső négy osztályban is taníthat. Így könnyebb egyrészt az igazgatás és vezetés, másrészt pedig a tanulmányi előmenetel is kedvezőbb eredményre jogosít.

A két iskolát tanulmányi tekintetben is külön felügyelet alá akarják helyezni. Ez sem szerencsés gondolat. A népoktatási intézetek ez idő szerint mind a királyi tanfelügyelők hatáskörébe tartoznak; ezen intézetek közt ott vannak a tanítóképzők is, melyek szintén a polgári iskola negyedik osztályából kapják növendékeiket, ezek tehát szintén vannak olyan rangban, mint a felső kereskedelmi iskolákkal egyenlő fokozatra emelt felső polgári iskolák. A polgári iskoláknak egységes vezetésre és felügyeletre van szükségük.

A kir. tanfelügyelők vidéki központjaikról a tankerületökbe tartozó polgári iskolákat sokkal jobban tudják ellenőrizni, mint pl. a valamennyi iskola fölé esetleg kirendelt egy főigazgató.

Ha azonban talán az volna a baj, hogy a tanfelügyelők különben is túl vannak terhelve sokféle teendőikkel akkor vagy a tanfelügyelők számát kellene szaporítani, vagy pedig a polgári

iskolák szempontjából több kerületbe kellene felosztani az országot és mindenik kerület élére egy-egy polgári iskolai főigazgatót kellene kinevezni; de minden tekintetben a tanulmányi felügyeletnek egységesnek kell lennie.

Nem áldásos az, ha egy és ugyanazon intézet felett egy dologban többen is rendelkeznek, de nem is szükséges az még a felső polgári iskolának sem.

(Vége következik.)

EVEZŐS LÁNYOK.

— REGÉNY. —

Irta: Rudnyánszky Gyula.

(7. folyt.)

V.

Nem volt ebben a körben semmi titok és semmi szent. A családi élet édes bizalmasságai épp úgy emlegették, mint a Bock-szivarokat, melyek néha rosszak, néha jók, de mindig drágák és elegánsak.

Az volt az uralkodó nézet köztük, hogy a leány többnyire első ábrándjainak romjain keresztül, lép az oltár elé és hogy nincs olyan becsületes, hü asszony, a kit el ne lehetne csábitani, ha az ura elhanyagolja, az imádója pedig fel tudja használni az alkalmat és nem riad vissza az akadályoktól.

Szerintök a tisztesség az asszonyoknál csak látszat, melyet szeretnek megőrizni; de ha a tisztesség látszata biztosítva van, a tiltott gyümölcsbe örömet beleharapnak. A hűség a nőre nézve csak annyi, mint egy divatos ruha: tetszeni óhajt benne; de ha a hűtlenséggel nagyobb diadalt arathat, habozás nélkül ujjal cseréli föl a régi ruhát.

Mindezeket a meztelen bölcselkedéseket János borzongással hallgatta. A szive didergett ezektől a durvaságoktól, de nem vette magába a mérget.

Egyebekben vezethették őt a pajtások, természetében megvolt a jámbor hajlandóság, hogy mások befolyásának engedjen; de a szive titkát rejtegette és eszményi felfogása a nőkről csak erősödött ebben a levegőben, mely tele volt utczai porral és köznapi szeméttel.

— Az evezős lányok klubja a jövő héten tombolás táncmulatságot rendez a felső vendéglőben. Erre csak eljössz és táncolni fogsz a lányokkal! — szolt egy délután Keve Zsombor, a gazdag képviselő.

— De hogyan ismerkedem meg velök?

— Hogyan? A patvarba is! — kaczagott Keő Elemér. — Hát karon fog Kis-Kátay Lajos vagy Zobori Béla és sorra bemutat valamennyinek.

— Ez nagyon közönséges!

— Közönséges! Hahaha! — Röhögött Bándy Kamilló. — Hát csak nem akarsz középkori troubadour ruhában gitárt pengetni s holdvilágos éjszaka órákig ácsorogni a vár alatt, a mig dulesineád megjelenik a vár fokán és rálép a kötélhágcsóra, hogy öledbe repüljön? Biztosítalak, ezimborá, hogy vad regényesség nélkül is tetszeni fogsz, mert tudják, ki vagy és mennyid van.

— Különb, pajtás, — jegyezte meg Zobori Béla, — ha nem elégszel meg az evezős lányokkal és össze akarsz ismerkedni a főváros valamennyi faczér dohánygyári nimfájával és szobaczciczájával, ajánlok erre egy jó módot. Nem regényes, de annál praktikusabb. Eredj be a Budapesti Hirlap kiadóhivatalába és keress az apróhirdetések közt e többé

nem szokatlan uton ismeretséget. Ird ki, hogy van egy pár milliód és házasodni akarsz. Hozomány nem kell. Diskréció és arczkép. Biztosítlak, hogy a levélhordók megszakadnak a te kerületedben!

— No ez remek ötlet!

— Éppen Jankónak való!

— Jankó, kapj rajta!

— Meglásd, mennyi kalandod lesz. Egyik-másik rendez-vous-n elvész az aranyórád meg a gyémánt gombod; több ízben alkalmad lesz a gellérthegyi boszorkányok nagyanyjával, egy pár kiérdemült angol csontvázzal és a bikaréti házmeszternék leányaival megismerkedni. No de oda se a bajnak! A dolog hihetetlenül regényes lesz és az ördög végre is nem alszik! Ha lehet pénzt kölcsön kapni apró hirdetés útján, miért ne lehetne feleséget? Hahaha!

A csónakház csak úgy rengett, akkorát kacagtak a czimborák. De János komoly maradt, sőt annyira komoly maradt, hogy estig szavát se hallották.

Másnap nem is ment ki a Margitszigetre.

Az evezős lányok hiába lesték a titokzatos lovagot.

Mert egész legendák keringtek Jánosról a Hattyu csónakházában.

Megjelenése és távolmaradása esemény volt és a lányok egymás közt kíváncsian találgatták, mi lehet az oka, hogy Berencsy nem közeledik hozzájuk? Talán van már valakije? Talán olyant szeret, a kit nem vehet feleségül? Talán e miatt nőgyűlölő lett és a véletlenre bizza, hogy kit kelljen elvennie. Mert a nagybátyja erősen sürgeti, annyi bizonyos. Az öreg már túl van a kilenczven éven és még unokát szeretne ringatni a térdén.

Mindezt az evezős lányok pontosan tudták és részletesen tárgyalták.

Berencsy János pedig ezalatt álmodozott az evezős leányok egyikéről és nem volt bátorsága megkérdezni a nevét.

Egyszer megszerezte a Hattyu evezős társaság tagjainak névsorát és napokig betűzgette, találgatta, hogy melyik lehet közöttük az, a kit ő szeret? Minő kár, hogy a név semmit sem árul el! A névből nem lehet megtudni, hogy szép-e, rut-e, fiatal-e, vén-e, szőke-e, barna-e a viselője. És Aba bátyja mégis a nevet teszi első helyre. Ne csak a leány atyja legyen ősnemes, hanem anyja is. Ha a mamája polgári származású, lehet a leánya angyal, tündér, istennő, hiába! Berencsy János nem veheti feleségül.

A névsorban csupa előkelő, jó hangzású nevet talált János. De hátha éppen az ő eszményképének az atyja magyarosította a nevét, szegény iparos szülők fia volt, a ki a maga erejéből emelkedett nagy állásra.

Jánost a félelem szorongatta.

Akkor nagybátyja nem egyezik bele a házaságába és neki majd egy megcsontosodott boszorkányt kell majd feleségül vennie, a kinek már tizenhat őse lóg a családi nagy terem arczképcsarnokában.

Jánosban az atyja szelleme lázongott.

Miért legyen egyik ember különb a másiknál csak éppen születésénél fogva? Az egyéni érték teszi a különbséget, ez a helyes, ez az igazságos!

Hanem a lázongását elfojtotta benne az engedelmesség, melyet a papnevelőben szokott meg.

No jó, gondolta magában, történjék, a minek történni kell!

Az apró hirdetésekben keres élettársat.

A czimborái azt mondják, hogy ott csupa vén kisasszonyok, szakácsnők, varrólánnyok fognak jelentkezni. Kihívja tehát a sors ítéletét ezzel a közönséges csellel. Ha az apró hirdetésre jelentkezik egy grófné vagy ősnemes család sarja, azt megkéri és elveszi, ha mindjárt olyan rut is, mint a sötét éjszaka.

De ha nem jelentkezik a nagybácsi kedvére való előkelő származású jegyes, akkor vigye a patvar a hagyományokat, a gögöt, a berencsi uradalmat meg az egész világot, ő bizony azt veszi feleségül, a kit szeret és a nagybácsinak visszaadja a vagyont és a rangot. Ha pedig nem talál szerelme viszonzásra vagy a szegény, névtelen fiut kikossarazzák, János visszatér az Ur szolgái közé s pap lesz.

(Folytatása következik.)

Holdvilágos éjszakán.

*Holdvilágos, csöndes éj van,
Kinyitom az ablakom,
S a sok virág suttogását
Elmerengve hallgatom.*

*Fönn az égen tündöklően
Ragyognak a csillagok...
Nézem, nézem, hosszan nézem:
Nekem melyik ragyog ott?...*

*Szemeimből könny pereg le,
Verejtékes homlokom, —
Késő éjjel és egész nap
Oh, miért nem nyughatom?*

*Ezt kérdelem én, enyhe szellők,
Suttogó falevelek,
Mondjátok meg, sugjátok meg:
Szívem miért oly beteg?!...*

*Holdvilágos, csöndes éj van,
Nyitva hagyom ablakom,
S a sok virágsuttogásnál
Édesen elalhatom.*

Márkus Elemér.

GONDOLATOK.

Rég eltűnt boldogságunk színes ködfátyolképei fényes báltermeken vagy a sirok halmain huzódjanak át: egyformán szomorú emléküek.

*

Mindig azok ítélnek el az okozatért, a kik előidézték az okot.

*

A könyv lapjain leggyengébb anyag által a betűben fentartva él a szellem s fentartva nagyobb időnkig, mint gránitkő által az író emléke.

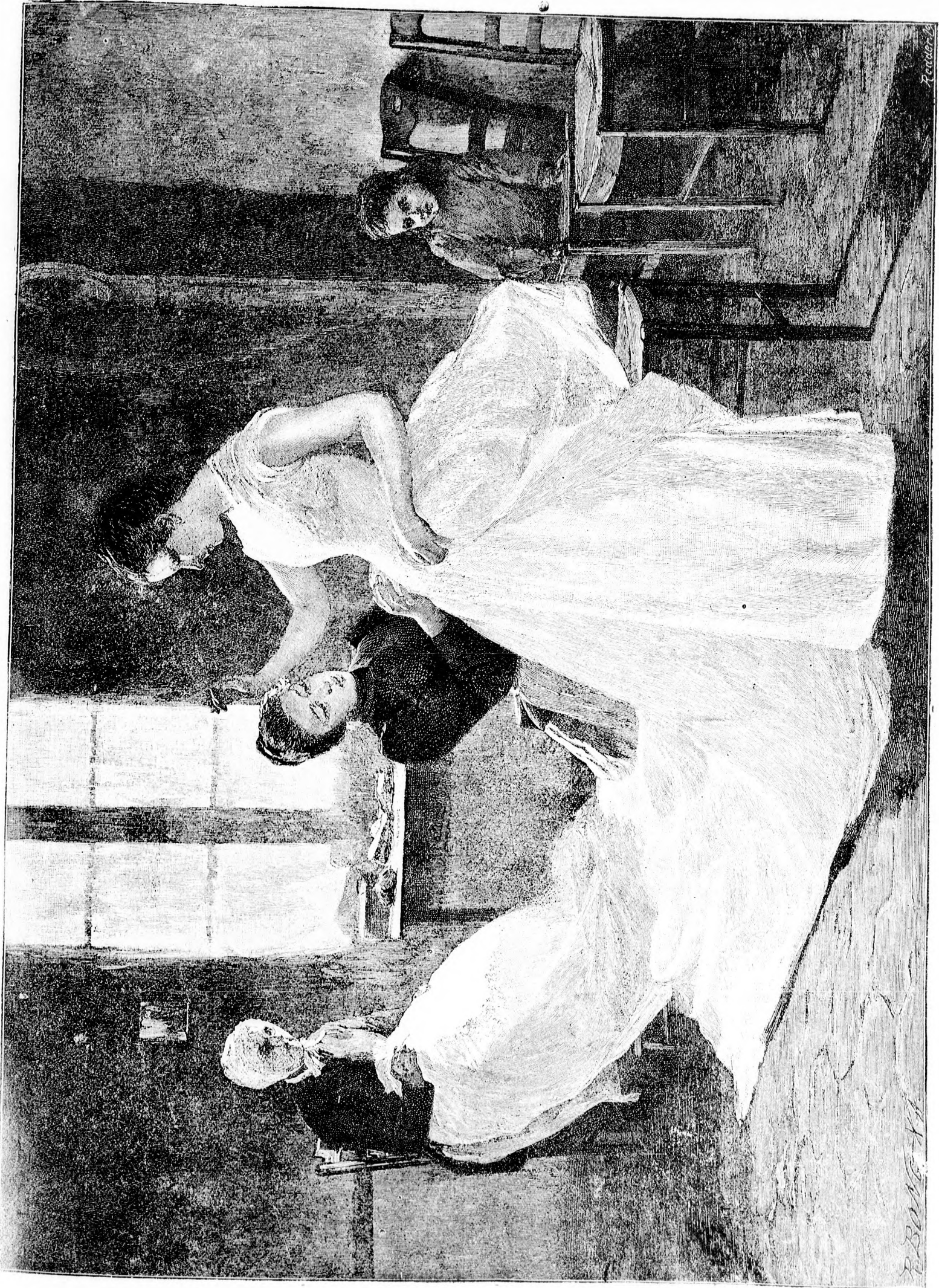
*

Az élet drámájának czime — volt.

— — — — — AZ ELLESETT TITOK. — — — — —

menyasszonyi ruha.

Zrínyi Ilona.

Mintha folyam bocsátaná
Medréből ki árvát,
Körülvessi a labanczhad
Munkács magas várát.
S les az új prédára
Kaprara vezérrel.
Fenn Zrínyi Ilona
Két szép gyermekével.

Labanczvezér, döllyfös vezér
Kevély szóval nógat:
„Tűzd, szép asszony, a várfokra
Fehér lobogódat!
Jobb neked a dalhang
Ágyuk morajánál,
Kegyelem és béke, —
Császár haragjánál.“

„Harcz, vagy béke, rajtad áll csak,
A mi tetszik, válassz!
Ha a harc kell: állunk eléd,
Ha a béke: távozz!“
Ezt izenik vissza
Válaszul a várból,
S fehér helyett piros
Zászló leng fokáról.

Bosszus vezér parancsára
Harczra kél a tábor,
Karvaly támad fias nőre,
Midőn himje távol.
Ágyuk lövegétől
Döng, reped a gránit;
Vár asszonya, népe,
Az udvarra állit.

Hős Radicszal itt az őrség
Esküvel fogadja:
Hogy a várat a labancznak
Élve föl nem adja.
A szent fogadástól
Kigyúlnak a keblek
S egy testtel, lélekkel
Védelemre kelnek.

Foly az ostrom napról-napra,
És foly hétről-hétre,
De éj s napok küzdelmei
Mitse hoznak létre.
— A hova égi kéz,
Védszellemet állít,
Hasztalan művel ott
Embererő bármit.

Bomba hull, golyó furódik
Várba, vár falába,
Szikrát fog a kastély héja,
Hasztalan, hiába.
Hol az ágyu rést tör,
Hol a láng kilobban,
Hol egy hős sebet kap
Zrínyi lánya ott van.

Rést betömet, tüzet oltat,
Írt kötöz a sebre.
Minden hiányt, és vésznyomot
Tündérkeze főd be.
Parancsot oszt szerte,
Lelkesíti népit.
Harczi dicsőségnek
Fényes oltárt épít.

Savanyú a szőlőgerezd
Kaprara vezérnek:
Magára is ölti sötét
Köntösét az éjnek.
Kereket old, csendben,
Vissza se néz újra,
S megkéri a szelet,
Hogy nyomát befújja.

Munkács asszonyát meg a hír
Két szárnyára kapja,
Magasan áll fejünk felett
Dicsősége, napja.
Ki nem alvó fénye
Öltök során száll át
S túlragyogja máris
Két század homályát!

Ács Ferencz.

ABLAKBAN.

— Irta: K. ADÉL. —

is, meg én is kis udvari szobában lakunk; ablakaink szembe néznek, de én nem lehetek olyan szerencsés az ő szemébe tekinthetni, mert nem tölthetem időmet tétlenségben, mint a két vis-à-vis nyitott ablak. Mi emberek vagyunk, sok mindenre van szükségünk, azokért egész napon át dolgozni is kell, szegényke, látom ő is támasz nélkül áll a nagy világban, önmagának kell küzdenie a főtartásáért.

Talán édesanyját is nemrég veszté el, azt engedi hinni, mert mindig szomorú az arcza s ehhez jól álló gyászos öltözete.

Nem megyek most már szabad óráimban soha még sétálni se, sietek haza, nagyobb élvezet nekem az ő bájos lényében gyönyörködni, mint bármi!

Sohse hittem volna magamról, komoly férfilétemre, hogy tudjak még valaha szeretni és most úgy érzem, hogy nagyon-nagyon szeretem ezt a szép szomorú rózsabimbót. Pedig mióta az a hűtlen megcsalt, nagyon komoly lettem.

Hej, azóta megváltozott minden!

De jobb, hogy előbb megtudtam hűtlenségét, mint mikor már késő lett volna...

Ugyan, most mit csinál?!

Nagyon sietek, s mégis oly soká jutok haza; alig várom, hogy láthassam azt az édes kis teremtest, csupa jószág látszik az arcán, milyen jó szive lehet!

Milyen más ez; mint amaz, ez angyal, míg az éppen az ellentéte...

Eh, többé már nem is gondolok rá, mert nem méltó egy ilyen édesjó teremtéssel és annak a rossz emlékével egyszerre foglalkozni sem...

Igy ni, most már leülök az ablakhoz s nézek-nézek rá, hátha megérzi a tekintetemet.

De most is oly szorgalmasan dolgozik talán ha megérzi is, hogy nézem, akkor sem pillant föl munkájáról.

Oh! Te kis angyal, nézz rám már egy kicsit!

Hadd nézek a szemedbe s te is az enyémbe s akkor meglátod, kiolvasod, hogy én mennyire szeretlek, s te is szeresd azt, a ki érted él csak ezen a világon! Én igyekezni fogok neked mindent megtenni; ha az én kis feleségem lész, nem kellene olyan sokat fáradoznod.

Fölállt! Oh, milyen formás kis alak!
Angyalkám, nézz rám egyszer!
(Tudom, ha most egy kaczer leány lenne ott,
meglátott volna már százszor is.)

De ez egy szende kis teremtés.

Milyen aranyosan lépeget és most erre jön, oh,
csak hogy itt vagy. Felhuzza jobban a redőnyt, miért?
Nini, hisz már sötétedik is.

Milyen gyönyörű, jóságos szemei vannak. Kö-
szönöm, köszönöm édes ezt a rövid tekintetet is,
ugye nem haragszik rám?

Ezután átnéz hozzám többször is.

Már tovább dolgozik, milyen gyorsan öltöget
formás kezeivel.

Mért nem ül a világosra, hiszen ott bent már
nem lát, elrontja a szemecskéit, s akkor elvesztik a
fényöket, de azért ugy is csak szeretni fogom!

Oh! ha megértene!...

Már lejjebb hajtja a fejét a munkára, most
csak dus szöszke fürteit látom, de szegényke mért
nem pihen már?

Ah, hála! hajtja össze a munkáját, dobozba
rak el mindent, s kimegy ő is talán sétálni. de
nem, csak kosárral kezében.

Mennék utána, de nem mehetett messzire, ugy
hiszem, mert nem készült.

Lemenjek?

Mégse! Azt hiszem, mindjárt itt lesz s idejön
az ablakhoz a levégőre...

Epen jön, leteszi kezéből a kosarat.

Oh, csak ide jönne!

Jön! jön! s kinéz! Rám néz, én is ő rá, most
már megért látom.

Szép szemével mondja: értelek!

Szeretsz? Át szabad mennem? Összetett kéz-
zel könyörgök!

Mosolyog. Szabad!

Megértjük egymást, rohanok a szomszéd utczába
s itt egy háznak a harmadik emeletére.

— Szeretem! Ha szeret, az enyém lesz.

— Leszek.

— Édes angyalom! Két vagy három hónap
mulva fölemelik a fizetésemet, akkor megesküszünk!
Igen, édes?

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

GAVAUT, MINARD ÉS TÁRSA.

(Bohózat három felvonásban; írta: *Edmond Gondinet*, fordította *Mihály József*.
Előadott először a Vígyszínházban, 1899. február 7-én.)

Még csak rövid idővel ezelőtt azt mondtuk a Lipót-köruti
műintézettről, hogy ezideig nem adatott elő oly darabot, a mely
balsikert ért volna el. Most azonban már a második darabot
adták elő félsiker mellett. A „*Gavaut, Minard és társa*“ nem
új darab, már végigjárta Európa valamennyi színpadát, de
mindenütt sikerrel. Hogy épen nálunk nem tudott diadalt aratni,
arról a szerző nem tehet, és nem is okoljuk őt; de a mi közön-
ségünk nem szereti az ilyen zsánerű bohózatot.

Az első felvonás igen unalmasan gördül le. Itt kevés a
kaczagtató helyzet, kevés a jó ötlet bemutatása, de annál több
az unalmas pózolás.

Gavaut és Minard a „társa“ szót csak azért tették nevük
mellé, hogy czégük szebb és jobb hangzásu legyen. Előbbi özvegy,
de utóbbi nő, még pedig rendkívül romantikus dáma a felesége

Gavaut Minarddal minden fölött kötekedik, de végül aztán ki-
békülnek, helyesebben „megegyeznek“. Hát ez az ötlet jó ötlet,
és elég komikummal is adják elő, de ha egy kevésbé egészsége-
sebben adnák elő, akkor sem volna baj.

Térence Plumault urat, a czég első segédjét, Gavaut a
leányai egyikének szánta férjül, mert tisztességes, jóra való ember-
nek tartja. Az ifju elfogadja a reá nézve megtisztelő ajánlatot
(már hogyné fogadná el, mikor majd 100-, majd pedig százötven-
ezer franknyi hozományt ígér neki Gavaut), és mikor meglátja a
három Gavaut-kisasszonyt: Angèle, Celeste és Colombe-öt, ki-
jelenti, hogy ő bármelyiket hajlandó elvenni a három közül.
Ámde a kisasszonyoknak a *tisztek tetszenek*, és ezt meg is mondják
apjuknak, a ki erről hallani sem akar. A szerző gondoskodott
arról, hogy ezt mulatságos ötletekbe burkolva adassa elő, vala-
mint arról is gondoskodott, hogy az eljegyzés, a három kisasszony
közül az egyikkel, meg se történjék, a mi szintén mulatságos
helyzetet foglal magában.

Később azután megjelenik a várva-várt apátlan ifju: Theo-
dore, a ki Minardné elveszett naplóját hozta vissza. Theodore-t
ugy Gavaut, mint Minard magáénak vallja; keblére öleli, előbb az
egyik, aztán a másik, és legnagyobb kényelmet igyekeznek neki
nyújtani. Az ifju persze nem tudja, miért teszik ezt vele, de
ezzel mitsem törődik és elfoglalja a felajánlott állást. Gavaut
és Minard kimondhatatlanul boldogoknak érzik magukat, hogy a
fiut maguknál tarthatják.

Minardné azonban, mikor meglátja az ifjút, egy veszedel-
mes gyilkosnak mondja, a ki egy embert megölt. Ettől a perctől
kezdve Gavaut és Minard Theodore-t figyelemmel kísérik, és be-
zárják a szobába. Ekkor előjön Minardné, a ki őt kiszabadítja
és romantikus állapotában meg akar vele szökni. Ugyanekkor
lép be férje és Gavaut, a kik csodálkozva nézik ezt a jelenetet.
Magától értetődik, hogy sok félreértésnek jövünk a nyomára és
igen meg is nevettek bennünket, de korántsem ugy, mint más
jobb darabban. Végül aztán kitudódik, hogy Theodore nem az
az ifju, a kiről Gavaut és Minard azt hitte, hogy a saját gyer-
meke és a kit Minardné gyilkosnak tart; kitudódik, hogy
Térence Plumault legkevésbé sem olyan erkölcsös, mint ezt Ga-
vaut hitte és ezért már most egyik leányát sem adja hozzá fele-
ségül. És kitudódik az is, hogy Térence Plumault volt az, a ki
szeretőjével a „*Gavaut Minard és társa*“ czég alatt levelezett és
ezért hitték Gavaut és Minard, hogy a részükre érkezett ilyen
természetű levél az ő ifjukori botlásuknak a következménye.

Körülbelül ez volna a bohózat meséje.

Tény az, hogy van benne sok kaczagtató jelenet, de ezek
nem olyanok, a milyeneket még nem láttunk, hanem mind ré-
gebbi eredetűek. Természetesen hozzájárul ehhez a félsikerhez
az is, hogy az előadás nem a megszokott vígszínházi előadás volt.

Gavaut-t *Szathmáry* játszotta régi kedélyes játékaival, de
ugy tett, mintha a szerepét nem jól tudta volna; Minard-t
Balassa adta, bár kissé száraz humorral, de elég jól. A Gavaut-
kisasszonyokat *Varsányi Irén*, *Bán Nelli* és *Pécsi Paula* játszot-
ták. Igen vígan és kedvesen ugráltak a színpadon és csak az
volt a baj, hogy alig lehetett őket megérteni. *Tapolczai*, mint
Térence Plumault, igen jó volt és *Mitrainé* asszony is megálta
a helyét. Feltétlen dicséretet érdemel *Megyeri Dezső* (Theodore),
a ki mint a kolozsvári színház igazgatója és jeles művésze is, igen
sok és szép sikert aratott már.

A darabot *Mihály József* fordította.

Márkus Elemér.

L. Komáromi Mariska három estén át vendégszerepelt
a pécsi színházban a múlt héten. Hétfőn a „*Gésák*“, kedden a
„*Kertészleány*“, szerdán pedig a „*Hoffmann meséi*“ operettekben
lépett föl. Az ének- és zeneművelés régi városának közönsége
ünnepet rendezett a három estén. A színházat teljesen meg-
töltötte s a páholyok elegáns közönsége elragadtatással tapsolt a
kiváló művésznő ragyogó énekének nyílt színen is. Majd minden
dalát meg kellett ismételnie s felvonásközben is alig volt vége-

hossza a kihívásoknak. Nem is hiányoztak a koszorúk és csokrok nagy száma, a melyek közül ott volt *Pécs közönsége* és a *Pécsi nemzeti kaszinó*nak a koszorúja is.

„**Görög rabszolga.**“ *Sidney Jones*nak, a „Gésák“ szerzőjének „*Görög rabszolga*“ című operettje lesz a népszínház legközelebbi újdonsága. Az operett Londonban óriási sikert aratott, mely még a Gésákat is felülmulat. Zenéje bájos, sok táncszal van tarkítva, melyből valamennyi szereplőnek, különösen Hegyi Arankának, bőven kijut. A főbb szerepeket Hegyi Aranka, Z. Bárdy Gabi, Kürty Klára, Csatai Zsófi, Németh, Szirmai, Solymosi, Ujvári, Tollagi, Raskó és Lubinszky játsszák.

BELGRÁD ALATT.*

Irta: *Pécsi D. Anzelm.*

A török tábor kettős gyűrűt vont Belgrád köré, úgy, hogy abból, hacsak madárrá nem leszen, ki nem repülhet egy fia lélek se.

Hiába volt ott a segítség Zimonynál a balparton, mikor a török hajók minden közlekedést elállottak a Dunán.

Pedig a várórség már nagyon nagy szűkségben volt; a népségben nem lett volna hiány, odamenekült mindenki a szomszéd falvakból, odavitte gabonáját, oda hajtotta marháját, oda hordta minden takarmányát a törökök jöttének a hírére. Lett volna ott minden, de kifogyott a tüzelőszer, kevés volt a sütőkemence. Építeni meg nem lehetett, mert a törökök folytonos csipkedései miatt egyre kézben kellett tartani a fegyvert!

Beriszló Péter meg-rakatott tizenkét szekeret, púpozva kenyérral, ezt be kell juttatni a várba, meg ezt a három szekér szalonját is, azalatt az ő serege az alvezérrel fölkerül akár Titelig, itt átszál a Dunán és úgy szoritja neki a törököt a Dunának. Hanem hogyan vigyék be, ki viszi be?

Erre is akadt vállalkozó: Dózsa és székely csapatja.

Az éjszaka oltalma alatt megraktak tiz dereglyét jó magasan szalmával, le is ponyvázták, a másik tiz dereglyébe meg olyan mélyen, hogy alig látszott belőle valami, fölrakták az élelmi szereket. A szalmával megrakott dereglyéket előre tolták, mindenkinek az orrába (nehogy a szalma meggyuladjon) egy-egy fáklyát dugtak. Ez a megvilágított tiz de-

reglye jóval Belgrád fölött került a tulsó partnak. A törökök csendben és teljes sötétben lestek rájuk, de a magyarok éppen erre vártak.

Mikor a dereglyék már a Duna közepére értek, a hol legerősebb volt a víz sodra, akkor elengedték őket, menjenek arra, amerre a sorsuk viszi őket. Az élelmi szerekek hátra maradtak a dereglyék, senki sem látta őket, olyan sötét volt.

A törökök meg káromkodtak, mintha csak magyarok lettek volna, hogy ime mégis csak észrevették őket a dereglyékből s most ezek a hitetlen kutyák el akarnak szökni. De iszen abból, amit a dereglyén visztek, nem eszik se a belgrádi, se a zimonyi sereg.

— Ucczu! Utánuk!

Belgrád alatt aztán el is érték a dereglyéket, hanem addigra már Dózsa bevitte Beriszló Pétert, a vezért, meg az összes élelmi-szereket Belgrádba.

Ali, mikor ferről a hadicselről értesült, nem vesztette el higgadtságát s a szepegő hajósoknak csak annyit mondott:

— Kár is lett volna, ha mást találtak a dereglyéken, mint szalmát, mert akkora szamarak vagytok, hogy még a szalma se való nektek.

Hanem azért, hogy másnap Zimonyt üresen találta, csak szeget ütött a dolog a fejébe, Belgrád segítséget kapott, kibirja még egy pár hétig, a magyar sereg nyilván Bosznia felől akarja megtámadni!

Este, mikor mindenki nyugvóra tért, hű testőrének, a nagyerejű Mosmulnak meghagyta, hogy hozza elő a damaszkusi szüzet, jóslatni akar magának.

Ez a damaszkusi szüz nem valami fiatal leányzó volt, nem a paradicsomból a földre szökött huri, hanem való-

szinüleg Beliál leánya, kinek csak félarcán voltak ránczok, de azon aztán ezernyi ezer! Arcának másik felén meg a bőr úgy oda volt száradva a koponyájához, meg a pofacsontjaihoz, hogy az ember bátran valami füstös halálfejnek nézhette volna, ha szemgödreiből nem villogtak volna elő apró szemei. Vén megaera volt, a kinek a csontjai csak úgy zörögtek, ha egyik helyről a másikra csuszott, mert lépni már nem tudott.

Oda csuszott Ali elé, egyik lába messze kinyujtózott rongyai közül. Micsoda láb volt az?! Nem is láb csak egy pár vékony csontdarab, melyiket pergamentszerű bőrtart össze és hogy össze voltak ezek a csontok ficzomitva!

— No te paradicsomi huri, akarsz e a jövődomben olvasni?

— Huri, huri — makogott a vén sárkány és

☞ Győzelmi jelvények. ☜

* Mutatvány a szerző sajtó alatt levő „Parasztkirály“ című regényéből.

vigyorgott hozzá, hogy mind a két fogát látni lehetett — voltam valamikor hihi! én is voltam szép, hihi, fiatal, hanem már nem is tudom azóta, hogy hányszor virult a tavasz! hihihi!

— Nem lehattél te sohase fiatal, — kötődött vele Ali.

— Meglehet, hihihi! Lehet, hogy mindig ilyen öreg voltam, de az öregség nagy kincs, hihi! Az öregség belelát a multba és kiolvassa belőle a jövőt!

— No most ide figyelj, te pokol szülötte. Igazat mondj, mert ha nem, akkor ugy karóba huzlak, hogy csak ugy zörögnek bele a csontjaid, aztán tested is megy a pokorra, nagyapádhoz, lelked meg ugy sincs.

— Meglehet, hihihi! De én igazat mondok mindig.

Azzal aztán egy kőlapot tett a földre, arra kis hasáb fákból parányi máglyát rakott s mikor már annak a lángja lobogott, akkor olyan port hintett rá, hogy valahányan a sátorban csak voltak, — azoknak mind ölmos színűre vált az arcuk.

A vén banya aztán fejét folyton himbálva, kísérteties szöveget pötyögve esusztta körül a tüzet; fejét gyakran oly közel tartotta a tüzhöz, hogy a ritka czafatokban homlokára lógó haját majd leégette.

Egyszerre a tűz piros lángokat lövelt, befeslette a jelenváltak arcát, a sátor oldalát, a padlót, mindent piros színnel.

— Vér, vér! — ordított a vén, — vért látok mindenütt! A hitetlenek vérét, pataként fog ömleni, ellepi a síkot, a mezőt, mint a tengerár.

Nagyot lobbant a láng s az égő láng nyelvek csak ugy nyujtózkodtak a magasba.

— Tűz, tűz, látom a pusztítását, hallom a patogását, romba dönt falut s várost!

Egyszerre összezsugorodott a láng; sistergett, nyögött, szinte jajgatott a fa, a hogy a tűz emésztette.

— Sirást hallok és jajgatást, s nem lesz, a ki segítsen; a porszem támad a hegy ellen, a vizesepp a tenger ellen, csikorgatják fogukat, hogy a csepp erősebb a tengernél, a porszem a hegynél.

Még egyet lobbant a tűz, aztán kialudt, nem maradt hátra csak egy elszenesedett üszök feketén, meg egy izzó parázs darab.

— Ez itt Mosmul, az erős, a bátor, a hős, magja a veszedelemnek, az ő harcából éri a gyau-

rokat az ezernyi veszedelem. Hi-hi-hi-hi! — röhögött a vén banya, aztán még vagy nyolcz hanggal magasabban és élesebben folytatta. Hi-hi-hi-hi!

Egy párszor körülforgott azokon a kificzamiott csontokon, a melyekre rágalom volna azt mondani, hogy lábak, de olyan gyorsan forgott, hogy a jelenváltak a nézésbe is beleszedültek, aztán végigvágta magát a földön s szájából csak ugy dült a hab.

Mosmul Ali-nak volt egyik feketerabszolgája, a kit semmire sem tudott használni, mert nem értett máshoz, csak a verekedéshez. Akkora ereje volt, hogy a nagy vaságyukat, a miknek feketecsöve szinte ásitott a várfalakra, egymaga el tudta tolni egyik helyről a másikra. Úgyesége meg olyan, hogy nem volt Kis-Azsiának az a szülötte, a ki tul tett volna rajta!

Bátor volt, akár Rusztem maga. — Megesett, hogy mikor Ali ellen egyszer a janicsárok összeesküdtek és éjjel rátámadtak a sátorra, Mosmul egymaga tartotta fel a feldühödött csoportot, míg a bennlevők sorba állhattak a támadók visszaveréséhez. Eppen jókor. Mosmul egyik janicsártól olyan vágást kapott fejére, hogy egy tisztességes ökör megdőglött volna beléje, neki csak az arcát hasította ketté, de ezt aztán a homloktól az álláig; a forradás aztán olyan rettenetes alakot adott arcának, mintha örökké vigyorogna. Ali hálás volt a

Allegorikus csoport: a zene.

rémítő sebéből felgyógyult rabszolgához; odalisketket nem ajándékozhatott neki, mit csinált volna vele a szegény eunuch, de annyi aranyat adott neki, amennyit egy kosárban két ujjával fel tudott emelni; majd félig volt a kosár!

Ezt a Mosmult ellátta pánczél inggel, hogy testét kard ne fogja s a bástyafalak alatt kihirdette, hogy Mosmul a szerecsen a gyaur kutyákat annyira sem becsüli, hogy azok a talpát megnyalják, kikről tudja, hogy ha ő a kapuk előtt megjelenik hizelegve nyalogatják kezeit, mert a gyaur kutyák csak akkor bátrak, ha sokan vannak, ám vaczog a foguk akkor, amikor egy szál karddal kell szembezállaniok, egy szál karddal! Ezt izeni Mosmul, a legyőzhetetlen, a csatacsillag!

Első nap nevetett ezen öblös beszéden a magyar sereg, második nap mosolygott fölötte, harmadik nap, hogy nem hagyott alább a dicsekvés, már szégyenkeztek miatta.

Hanem hát, mi türes-tagadás, Mosmulnak itt is el volt terjedve a hire. Csak a napokban történt, hogy Arkossy Lőrincznek egy kirohanás alkalmával, mikor köztük páros harcra került a dolog, olyant vágott a kardjára, hogy a jóféle damaskusi penge keresztül vágta a kard markolatát is, és a kézfejét aztán töviben lemetszette!

Marhaerős ember az, a ki ki akar kezdeni vele, csináljon előbb testamentumot, ha van miről, merthogy azután nem ér rá.

Beriszló Péter, kinek serege e folytonos meg-szégyenítés miatt már teljesen elkedvetlenedett, kihirdette, hogy dupla zsoldot és királyi kitüntetést kap, a ki Mosmult legyőzi.

Mikor újra felhangzott a vár alatt a dicsekvés, Dózsa György felelt rá.

— Mosmul gyerek, a kinek a szája jobban jár, mint a kardja, a gyerek virgácsot érdemel, ám jöjjön napnyugtakor a kapu elé és megkapja!

Egy ordítás hangzott el a vár alatt, mint a megkorbácsolt oroszán bődulése: Mosmul ordított fel a sértésre.

— Ott leszek!

Dózsa, dehogy számított arra, hogy megölheti Mosmult. Dózsa meghalni akart. Elbucsuzott szépen Katától, — mert a hü leány ide is elkísérte, — odaadta neki aranyait, ha Mosmul megöli, reményli, hogy úgy lesz, — neki már nem kellene az aranyok.

Öcsce fölkereste.

— Gyuri, bolondot tettél!

— Nem én!

— Mosmul megöl!

— Tudom! Nem hagyok hátra árvákat, nem bánom. Hanem nézd a Katát azt vedd oltalmadba, édes Gergely öcsém; jó lány, megérdemli, sajnálom, nagyon szeret, de én nem.

— Tudom, téged Báthori Klára szemei ígéztek meg.

— Hagyd el Gergely, nem tart már soká.

Elérkezett a naplemente.

Mind a két dalia megjelent a kitűzött helyen a város kapuja előtt.

Gyönyörű két szál legény volt ez a két ember, amint így egymással szemben állottak. A törökök a vár alatt körben állva nézték őket, odavittette Ali is a bőrvánkosát, körülötte hadainak főemberei; mindeniknek akkora turbánba volt esavarva a feje, hogy szinte háromszor akkorának látszott. Biztatgatták Mosmult:

— Nyársald fel azt a csirkét!

— Aztán vigyázz, úgy üss a fejéhez, hogy egész idáig röpüljön a feje, majd elkapjuk!

Persze, hogy a magyarság sem maradt adós a felelettel.

— Csak a gombját Gyuri, hogy meg ne sántuljon.

A két küzdő fél meg csak állt ott megvetett lábakkal, mintha gyökeret vertek volna; villogó szemekkel méregették egymást végig. Más gyengeszívü legény már a nézésüktől is szörnyet halt volna.

Az eunuch, akinek asszony esőkje már nem tud mámort nyujtani, csak a vér, oly sóváran leste azt a pillanatot, mikor kardját ellenfele szívébe márthatja, hogy ez a vágy szinte testet öltött a tekintetében, Dózsa Györgynek meg minden elszánt-sága ott ült a szemében, ő neki győznie kell, vagy meghalni; ha győz, rálépett a magasba vezető lépcső első fokára, egy lépéssel közelebb lesz Klárához, ha meg nem győz, minek neki az élet!

Mosmul határozta el magát előbb a támadásra mély ordítással vetette magát ellenfelére, mint mikor a kiveret bika támadja meg ellenfelét, leszegte nyakát, hogy három lépéssel előtte magasra emelkedjék s a magasból sujtson le rettenetes kardjával; a borzasztó csapás arra volt szánva, hogy Dózsa Györgyöt egy álló helyében ketté vágja.

Am Dózsa ugyanabban a pillanatban oly hatalmasat vágott alulról föl ellenfele kardjára, hogy a két aczél vége csörömpölve hullt jobbra-balra s a halálos két ellenfél csonka karddal állott egymással szemben.

Mosmulnak nem sikerült a támadás, ordítva dobta el a kezében maradt csonka kardot és pusztá kézzel vetette magát a szintén fegyvertelen Dózsára.

Dulakodni kezdtek. A homokot felhányták verekedés közben a lábaikkal; soká nem lehetett látni, hogy melyik fojtogatja a másikat, melyik roppantja agyon a másikat iszonyu ölelésével. Egyszerre tompa zuhanás hallatszott, az egyik küzdő elesett.

A törökök „Mosmul“ ordítását a magyarok „Dózsa“ kiáltása váltotta fel.

Kis szellő elvitte a küzdőket elburkoló porfelhőt. Dózsa György akkor is ott térdelt még Mosmul mellén, akkor is fojtogatta még vasmarkával, Mosmul meg feküdt ott élettelenül, fekete arcszínre kékesbe játszott, nyelvét kilógatta.

Ugy történt, hogy verekedés közben Dózsa alkalmat talált a pánczéling nyakfodra alá nyulni, alulról megcsavarta s egyidejűleg olyant ütött ellenfele orra tövire, hogy menten elbukott! A többi aztán már gyerekjáték volt.

A törökök szégyenkezve huzódtak vissza a vár alól. Dózsa sántítva ment az ujjongó magyar táborba, arca véres volt, dereka fájt, nagyon megszorította Mosmul. Beriszló Péter, a bán, a püspök, olyan véresen, ahogy volt, megölelte, megcsókolta, a magyarság nem győzte dicsérni nagy tettét, híretől nevéből visszhangos lett a tábor, nevéét visszhangozták a várfalak!

Ali pedig ugyanakkor huzatta karóba a damaskusi szüzet, aki azt jövendölte neki, hogy Mosmul verekedése gyászt hoz a magyarra!

— Így járjon a hamis próféta!

Pedig nem volt hamis a jövendölés. Micsoda gyász, micsoda vér és könytenger fakadt Mosmul halálából, micsoda jaj töltötte el miatta az országot, arról sokat mesél a történelem, de hiszen majd meglátjuk!

Egy nappal később megjött a király stafétája, hogy a magyar követek Szelimmal békét kötöttek három évre.

A török szultán békefermánya ugyanakkor került Ali kezei közé.

Az ostrommal felhagytak s Dózsa György feljött Budára, hogy a király kezéből vegye át a kitüntetést.

APRÓSÁGOK.

Helyes.

Bűvész: Lássák, uraim, a forint most itt van a kezemben... ime... hókusz, pókusz... most a korcsmáros ur zsebében van. Ugy-e?

Korcsmáros: Helyes. Ott is marad. Tegnap nem fizette ki a vacsoráját.

*

Irodában.

Főnök (az új gyakornokhoz): Egy dologra még figyelmeztetem. Nem tűröm, hogy embereim idegen szavakat használjanak!

— Ön valószínűleg a magyar közművelődési egyesület tagja?

— Oh, nem. De tudni akarom, hogy mit beszélnek az irodámban!

A HÉT TÜKRE.

— Csevegés. —

Ha úgy reggelenként végig sétálok — vagy rohanok a dolgaim szerint — a körutakon, egyik másik sarkon csak megállít egy ismerős illat, az ibolyaillat! Februárban ibolya! A tél közepén a tavasz. Ilyenkor akármilyen sürgős dolgom van is, megállok és elnézem azt a didergő leánykát, a ki fagyos remegő kezében tartja az ibolyás tálcát és úgy kínálja apró virágait. Meglehet, hogy meg is veszem egyik apró csokrát, — de nincs lelkem ahhoz, hogy az ibolyát a kabátom gomblyukába tűzzem.

Istenem! Soha a leányka és a virág sorsát ilyen hasonló-nak nem találtam még! A tavasz féltett, ápolgatott gyermekét, az elsőszülöttét a természetnek, a kis ibolyát arra kényszeríti az ember, hogy idő előtt nyíljék, hogy a tavasz illatos lehelletét a tél közepén varázsolja elének, hogy az ostoba dandy gomblyukáiban fonyadjon el, hogy a langyos szellőről, a tavaszi napsugárról, a madárdalról csak álmodnia szabadjon, míg gyenge szirmai a hideg dér vagy a köd fonyasztja el.

És a leány? A virágáros leányka? Ezt a sors kényszeríti, hogy mikor még más gyermekek a gyermekkor boldog éveit játszó le, ő rongyaiban odaálljon az utca szegletére és kényszerített mosolyal kínálja virágait boldognak, boldogtalannak, s míg mellette közönyösen halad el a dolgára siető nép — ő a hidegség és közönyösség e telében — csak álmodhatik a gyermekkor boldogságáról, melyet soha el nem érhet, mert így tűnik tova gyermekége s elvirul, — miként az ibolya — legtöbbször egy ostoba dandy, egy aszfaltbetyár kényétől, a ki csak pillanatnyi gyönyörért tüzi a mellére, aztán nem gondol vele. A virág elhervad, aztán elhajítják.

Szeretem, nagyon szeretem a virágot, de nem visz rá a lelkem, hogy letépjek egy virágot a tövéről. Ha egy ilyen leszakított virág kerül a kezembe, szinte sirni tudnék, ha nem szégyelném.

Az a bolondos — virág csak úgy mint a leányszív — annak, a ki leszakítja, összes illatát, egész lelkét adja oda, s az a ki leszakítja, ha már nem nyújt örömet neki, a virágot csak úgy eldobja, mint a leányszívet.

Van, van, a ki a virágot ápolja, vízbe teszi s ha az már egész lelkét kilehelte, emlékei közzé teszi, s az elszáradt szirmokat is megőrzi. Ritkaság ez ma már. Csakolyan ritkaság, mint az a férfi, ki a leányszívet nemesak játéknak nézi.

Mert sajnós, de úgy van, hogy ma már nem tartjuk halálos bűnnek a szószegést — már csak kimondom, ha nyakamba szakad is egy pár párbaj! Ma *mi férfiak* disztigválunk a szó és szó között és becstelenségnek tartjuk, ha a férfi férfinak adott

szavát megszegi, ám egy szemeruyi fekete foltot nem vet egyéni becsületünkre, ha egy leánynak adott szavunknak nem állunk. Düljenek bár össze a romok fölöttünk s temessenek maguk alá, de egy szeszélyből tett ostoba ígéretet, ha az nem szerelemre vonatkozik, tartunk meg, így kívánja ezt a kaszinó-morál! Különböznél kigolyóznak, különben veszve vagyunk, különben erkölcsi halottjai vagyunk a társadalomnak, melyben hírünk nevünk annál fényesebben ragyog, mennél több leányszívet tettünk tönkre, mentől több leánynak adott szavunkat szegtük meg!

S ha az a virág, ha a leány bizik az erős férfiszó szent-ségében, ha hisz, — mert hisz hinni annak, a kit szeretünk, oly édes — és szerelme bizonyítékául önmagát adja oda, akkor kigyót, békát kiáltunk a leányra, azt megvetjük, azt megtapossuk s a férfit kacagva üdvözlö a hasonszörűek csapatja, gratulálva szorongatják a kezét hogy diadalait ismét egygyel szaporította.

— Ostoba világ!

Ne a nőt a gyenge virágot itéld el, ne azt taposd a sárba, kinek bukása tragédia, a fenséges bűnhődése! Van-e fenségebb valami annál a hitnél, annál a bizalomnál, annál a szerelemnél, mely végtelenségében egész önmaga elvetéséig megy, amely áldozatul hozza életét, boldogságát, lelkét!

És van-e valami jellemtelenebb, mint az, aki mind e nagy áldozatot egy pillanatnyi gyönyörért elfogadja, aki feldulja egy leány életét, boldogságát s kárhozatba viszi lelkét és mindezt ingyen fogadja el! Nem nyújt érte viszont semmit. És ezt megengedi a klubbecsület?

Erre, erre kiáltson pereátot ez a moralista világ, ez a nagy erkölcsbíró, mely megjuhászodik akkor, mikor az opportunitás szemet hunyni készíti az erős férfival szemben, s amely a kérelhetetlenség mezébe buj, amikor ítélőszéke előtt csak egy virág, egy gyenge nő áll.

Majd ha mindez megváltozik!

Oh nem! Nem fog megváltozni, egy ostoba poéta álma még nem zökkentette ki a világot sarkaiból, nem is fogja, a jövő télen csakugy ott áll majd az utcasarakon az ibolyát áruló leány, csakugy nyújtja majd az ostoba dandy-k felé a tél közepén a természet első szülötzeit, a kis ibolyákat, mint az idén s ibolya és leány csakugy hervadnak majd el czéltalanul, mint eddig.

Én.

KÉPEINKHEZ.

Lauka Gusztáv. A régi írói gárda egyik tagját s lapunk egyik legszorgalmasabb munkatársát mutatjuk be vezérképünkön, kitől a mai számunkban is egy hangulatos kis elbeszélést hozunk egy dióhéjba szoritott drámát. Hisszük, hogy olvasóink is szívesen ismerkednek meg annak arczképével is, kinek oly sok s mindenkor érdekes dolgozatát olvasták már lapunk hasábjain.

Ifju boldogság. Az elsőszülött, az őszinte, igaz szerelem első gyümölcse nyújtja a szülőknek a legtisztább boldogságot amely minden érdektől, minden salaktól ment. Ilyen ifju párt tüntet fel jelen képünk is teljes boldogságnak közepette.

Az ellesett titok. Csuf dolog a hallgatódzás, néha azonban érdekes dolgoknak vezet nyomára, a többek közt jelen képünk is szemmel láthatólag fejt meg azt a nagy titkot, hogy Juczi a szobalány miért késik annyira a szőnyegek kiporolásával. Igen, ha az egyenruha nem volna s annak viselője nem tudna olyan szépen szerelmet vallani!

A menyasszonyi ruha. Fehér, amily fehér a leányka lelke, ki benne az oltár elé áll majd, hogy a „holtomiglan-holtodiglan“ egy egész életre lekösse. Az a leányka boldog lesz, legalább abban a pillanatban; az a szegény varróleány, akinek a menyasszonyi ruhát varnia kell, sir majd, sir elrontott életéért: a vőlegény a menyasszonyért őt hagyta el.

Győzelmi jelvények. Mint egy hadvezér a sikerrel kiküzdött harc után, csillagokkal felékesítve jön haza az ifju hamvazó szerdán reggel a bálból. Harczban volt, a szerelem harcában, ostromolta a

sziveket, — vajjon hány kis bevehetetlennek tartott szivecske kapitulált neki? A győzelmi jelek csak sejteni engedik, azok némák, nem mondanak el semmit.

K R Ó N I K A.

Hírek az udvarból.

Lipót Salvator főherceg a királyi család képviselőjében Szófiában volt Mária Lujza bolgár fejedelemné temetésén. Visszajövet Belgrádban Sándor király vendége volt.

Külföldi udvarokból.

Alfréd, Kóburg örökös hercegeinek, ki tudvalevőleg öngyilkos lett, holttestét a góthai pályaudvarból a friedensteini kastály sírboltjába vitték.

Mária Lujza bolgár fejedelemné holttestét Szófiából Filippopoliszba vitték, hol a mauzoleum elkészültéig a templomban pihenő örök álmát.

Faure francia köztársasági elnök Genuában fog találkozni *Umbertó* királylyal, még ezen a nyáron s akkor *Umbertó* olasz király személyesen nyújtja át *Faure*-nek az Annunziata-rend nagykeresztjét.

Kegyelet.

Magyar nők koszorúja a királyné koporsóján. A magyar nők adományából máris tekintélyes összeg gyűlt egybe az *Erzsébet királyné* alapra, melynek az a rendeltetése, hogy méltó módon örökítse meg a boldogult királyné emlékét. A központi bizottság, mint említettük, elhatározta, hogy művészi kivitelű érekszörut készített a királynénak a bécsi kapuczinusok templomában levő koporsójára, noha e terv megvalósításának útjában volt a bécsi udvarnál uralkodó spanyol etikett. A királyi család elhunyt tagjainak koporsójára az etikett szerint csak koronás fő tehet le koszorút. De a király a bevett udvari szokás ellenére megengette a magyar hölgybizottságnak a koszoru letételét. A bizottság a koszoru mintázására *Zala György* szobrászt kérte föl, aki a héten Bécsben járt és megtekintette a kapuczinusok sírboltját és a királyné koporsóját. A művész a helyi viszonyok szemmel tartásával oldja meg feladatát s készíti el a hatalmas koszoru mintázatát.

Kitüntetések.

Erzsébet-rend. A király özv. *Mailáth Györgyné* szül. *Hillebrand-Prandau* bárónőnek az *Erzsébet-rend* nagykeresztjét adományozta. *Tisza Kálmánné* szül. *Degenfeld-Schomburg Ilona* grófnőnek a közjótékonyaság terén szerzett érdemei elismeréséül, az első osztályu *Erzsébet-rendet*, *Kállay Benjáminné* szül. *Bethlen Vilma* grófnőnek, özv. gr. *Szapáry Gézánné* szül. *György Mária* grófnőnek, gróf *Károlyi Sándorné* szül. *Korniss Klarissza* grófnőnek, gróf *Apponyi Lajosné* szül. *Scherr-Thoss Margit* grófnőnek és özv. báró *Gerliczy Bódogné* szül. *Korniss Lujza* grófnőnek az első osztályu *Erzsébet-rendet*, végül özv. *Katona Istvánné* szül. *Gállfalvi Róza*, a deési jótékony nőegylet elnöknőjének és a vörös-kereszt ottani választmányi alelnöknőjének, a közjótékonyaság terén kifejtett buzgó működése elismeréséül, a harmadosztályu *Erzsébet-rendet* adományozta.

Elhunytak.

Gyalóky Lajos volt 48-as honvéd, a nagyváradi törvényszék elnöke, 74 éves korában.

Gelich Richárd, az 1848-49-ki szabadságharcz egyik történetírója, nyugalmazott vezérőrnagy, Budapesten.

Özv. *Sándor Jánosné* szül. *Dessewffy Anna* 68 éves korában H.-M.-Vásárhelyen.

Tudomány és művészet.

A *Magyar Tudományos Akadémia* legutóbbi ülésén *Ballagi Aladár* folytatta támadását a magyar nyelvtörténeti szótár ellen, mely 36000 frtjába került az Akadémiának s mely szerinte egy fabatkát sem ér. *Szily Kálmán* főtítkár hangsúlyozta a műbecses voltát súlyos hibái mellett is. A vitának *Pauler Gyula* el-

nök vetett véget azzal, hogy *Ballagi* nyujtsa be indítványát a rendes uton az osztálytitkárnak.

A pápai piacztéren a szabadság-szobor mellé fel fogják állítani *Petőfi* és *Jókai* szobrát is.

Kínai himzések kiállítása. Gróf *Széchényi Béla* az Iparművészeti Muzéumnak művészi kivitelű, rendkívül becses kínai se-lyem himzéseket ajándékozott. A himzéseket legközelebb közszemlére bocsátják.

VEGYESEK.

Érdekes utánzást fedeztek fel nemrég egy Panacru nevű hernyónál, mely Dél-Braziliában Nova-Friburgo közelében egy kuszónövényen tartózkodik. A hernyó képes fejét testének felső részével egy kigyófajhoz meglepően hasonlónvá tenni az által, hogy teste alsó részét előre hajtja. Az a két folt, mely a hernyó testén a kigyószemének felel meg, nagyban fokozza a csalódást. Érdekes, hogy egészen hasonló utánzó jelenséget fedeztek fel egy másik rokon-hernyónál is, mely azonban a forró éghajlatnak egészen más részén él, nevezetesen Singaporéban, hátsó Indiában. A hernyó által utánzott kigyó szeméi épen a megfelelő helyen fekszenek s nagyon fényesek. A csalódás oly nagy, hogy az apróbb állatok, különösen majmok, madarak és gyíkok az átalakult hernyó láttára ijedten futnak el s így a hernyó csakugyan eléri czélját.

Uj téli sport. Bonhomme városának egy vagyonos, nagy földbirtokokkal rendelkező polgára igen érdekes kísérletre határozta el magát. A Bergen melletti kis telepen iramszarvastenyészetet rendezett be, még pedig egészen azon módra, miként azt a lappok földjén láthatni. 200 márkáért egy him és 144 márkáért egy nőstény iramszarvast hozatott s melléjük gondozóként bennszülött grönlandit szerzödtetett. Ez állatok táplálása igen egyszerű: kizárólag kőmoha és fagyöngyök képezik eledelüket, melyek a sziklás „Téte de Taux”-ban bővében találhatók. Az iramszarvastenyésztő és családja, valamint kiterjedt rokonsága és nagyszámu ismerősei már alig tudják bevárni azt az időt, mikor szánkóik elé iramszarvasokat foghatnak s a magasán fekvő Bonhommeból Pelite-Liepore és Sainte-Marie-aux-Minesig röppülhetnek, mert a tulajdonos és az elzásziak csakis sport czélokra akarják a grönlandiak nélkülözhetetlen háziállatait használni.

Massage 2600 év előtt. A modern orvosok nagyra vannak a massage-zsal, pedig ez nem valami új találmány, ismerték már a régiek, sőt tisztességesebb nagyságu mult van a háta mögött, mint sok más, régi időkre visszanyúló mesterségnek. A British Museum assyr osztályában van ugyanis egy faragványos tábla, melyen világosan látható a hogy egy ember massage-t végez egy másikon. A tábla 2600 év előtt készült, az assyrok tehát már akkor alkalmazták a dögönyözést mint gyógy módot.

SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Ö. G. N., Herencsvölgy. A czimzett kézhez vette s szívesen üdvözlét ezuton viszonozza. — **Doromb. Jó.** — **D. P. V.** Bevált. — **K. M.** Az egyik a főmunkatárs: P. D. A., a másik a kiadóhivatal vezetője. — **Simon Zs.** urhölgynek. Lehet, de a sorára kell várnia. — **D. Sz—y Anna** urhölgynek. S. F. író és tanár már nem él. — **B. A.** A gyermekszerelem nem végződik ily tragikusan. — **B. F. J.** Ezek nem ütnek meg a mi mértékünket, majd ha a külső alakot jobban ki tudja csiszolni, hogy a köntös is oly jó legyen, mint a gondolat: akkor közöljük. — **R. J.** Egyiket. Nincsenek ezek már nálunk régebbiről? — **P. L.** A talányt nem értjük. Szabatos irányt kell megjelölni, hogy a megfejtést beküldhessék. — **D. S.** Régi hangon, de jól. — **R. Irma** urhölgy. Nem. — **K. Lajos** urnak. Ha az idén nem mennek, az csak nekik rossz, mert egy évvel tovább tart! — **O. Gy.** Köszönjük. — **Sz. O.** Ez még nem. Nagyon kitaposott nyomon jár, majd ha eredetibb gondolatokat kapunk. — **G. J.** Válogatunk közülök. A *T. D.*-t semmi esetre sem. — **T. K.** Gyenge rímek! Dolgozza újra fel. — **P. J.** Még nem, de a kezdet sikerrel biztat. — **K. L.** Megkaptuk. — **K. S.** Csak a jövő évnegyed elején (áprilisban) lehetne, mert közleményeinknek az évnegyeddal be kell fejeződniök. *Több kéziratról a jövő számban.*

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: FARAGÓ SIMON.

Neumayer Ede könyvnyomdájából, Budapest, VI., Szerecsen-utca 35. szám.